ДИЗАЙН И ВИЗУАЛНИ КОНФИГУРАЦИИ НА ЦВЕТНИ КОМПОЗИЦИИ В ГРАДСКА СРЕДА

Мариела Маринова
Лесотехнически университет

Резюме

През последните години в дизайна на градския ландшафт се очертават две тенденции свързани с цветните композиции. Едната е свързана с екодизайна и цели постигане на устойчиво екологично развитие, докато другата е свързана с повишаване на лукса в обществените пространства в резултат на общо повишаване на жизнения стандарт. Тези две тенденции отразяват различна визия при използването на цветята, която може плавно да преминава от едната крайност в другата. В това изследване са предложени осем визуални конфигурации за цветни композиции, определени от следните характеристики и техните вариации: гъстота на цветната маса (плътна и рехава текстура), интензивност на баграта (силна и слаба) и очертания на композицията (прецизен контур и смесване на видове). Оценяват се декоративният ефект и естетическата стойност на всеки от осемте варианта в градска среда. Това проучване допълнително анализира как визията на растителността и визията на архитектурните елементи в околната среда си съответстват. Направени са препоръки относно визуалния ефект на цветните композиции в специфични градски ситуации.

Ключови думи: дизайн на композициите с цветя, градска среда, интензивност на багрите, плътност на цветното покритие, рисунък на композицията.
Keywords: planting design, urban environment, intensity of colors, density of color coverage, compositional pattern.

JEL: Q26, Q56, Q57.

Увод

Съвременните изследвания в областта на ландшафтната архитектура и градоустройството все по-често подчертават, че визуалната устойчивост надхвърля пространствено-времевите характеристики на градската среда и е в съществена степен свързана с човешкото възприятие [1, 17, 20]. В аспекта на протичащите процеси на глобализация, на този въпрос трябва да се обърне повече внимание. Ландшафтната архитектура в градска среда оперира с два основни фактора пространствен дизайн и психологическо въздействие върху посетителите [18]. Съгласно Европейската ландшафтна конвенция, ландшафтът се дефинира като територия, „възприемана от хората“ [6], което подчертава ролята на възприятието като основен компонент на неговата идентичност и управление. Емпирични изследвания показват, че физическите характеристики на градските зелени пространства—като морфология, структура и пространствена конфигурация—влияят върху устойчивостта преди всичко чрез въздействието си върху визуалното възприятие и потребителското преживяване [13, 21]. Освен това оценките на визуалното качество на ландшафта последователно доказват, че обективните показатели на средата трябва да бъдат допълвани със субективни оценки, тъй като човешкото възприятие посредничи във връзката между физическата форма и възприеманото качество [5]. Съвременни изследвания в областта на градските науки също потвърждават, че визуалното възприятие влияе върху поведенческите реакции, привързаността към мястото и цялостната оценка на средата [12]. В този контекст възприятието на визуалния ландшафт се утвърждава като ключова рамка за насочване на процесите на градско обновяване и проектиране [12]. Всички тези резултати подкрепят разбирането, че визуалната устойчивост представлява интегративна концепция, която обединява измеримите пространствени характеристики с перцептивните и преживелищни измерения на средата [3].

Установено е, че основният сензивен орган за удоволствие от растенията за всички възрастови групи посетители е зрението, а най-влиятелното качество на растителността е цветът (в смисъл на нюанс). Структурата на съцветието има основно значение по отношение на орнаменталния ефект на растенията. Някои цветя имат венчелистчета в много отличителни форми, други имат много отличителни багри, докато някои имат много отличителни (уникални) текстури, а визуалният ефект се дължи на комбинацията от тези свойства [19]. Трябва внимателно да се обмисли начинът, по който цветята биха могли да се използват в градска среда, богата на форми, обеми, цветове и функции. Доказано е, че цветята имат незабавен и дългосрочен ефект върху здравето и благополучието, емоционалните реакции, настроението, социалното поведение и паметта на хората.

Целта на настоящата статия е да се класифицират визуалните конфигурации в цветните композиции, като се вземат предвид три основ-

ни характеристики (плътност на цветното покритие, интензивност на цвета и контур и рисунък на композицията) и се оценява как те биха се вписали в градска среда.

Декоративният ефект при цветните растения в ландшафтната архитектура се определя в най-голяма степен от багровите характеристики на цветовете и листната маса, които формират основата на визуалното възприятие и естетическата оценка на растителните композиции [17, 20]. В условията на градската среда тази роля се засилва допълнително, тъй като цветът функционира като ключов инструмент за визуално структуриране, ориентация и идентификация на пространството [4]. В силно антропогенизирани среди, където доминират минерални повърхности и ограничена природна динамика, цветните композиции често изпълняват ролята на основен носител на сезонност, контраст и визуална привлекателност [14].

По отношение на композициите, базирани на цъфтеж, могат да бъдат разграничени три основни характеристики, които определят визуалното им въздействие: плътността на цветното покритиеотчетливоста на рисунъка на цветните петна и интензивността на багровото петно. В градски условия плътността на цветното покритие придобива особено значение, тъй като високата концентрация на цветове позволява преодоляване на визуалния „шум“ и фрагментираността на градската среда, създавайки ясно разпознаваеми акценти и фокусни точки [9]. От друга страна, интензивността на багровото петно – определена от наситеността, яркостта и контраста на цветовете, влияе върху видимостта на композицията в различни дистанции и условия на наблюдение, което е особено важно в динамични градски пространства с висока степен на движение [7]. Яснотата на контура и категоричността на рисунъкът могат да допълнят, подчертаят структурата на урбанизираната среда или липсата им да „размие“ и „тушера“ ефекта на строгата геометрия на града.

Визуалното въздействие на растителните видове, обединени в композиция, може да бъде допълнително характеризирано чрез начина на тяхното пространствено подреждане. В урбанистичен контекст се наблюдават два основни подхода: композиции, изградени от едноцветни петна, съставени от индивиди на един вид или култивар с близка багра, и смесени (миксирани) композиции, включващи различни видове с контрастни или хармонично съчетани цветове. Едноцветните композиции се отличават с висока степен на визуална четимост и яснота, което ги прави особено подходящи за представителни пространства, булеварди и зони с интензивно движение, където възприятието е краткотрайно и фрагментирано [2, 8]. За разлика от тях, смесените насаждения създават по-голяма визуална сложност, сезонна динамика и екологична стойност, като са по-подходящи за паркове, квартални пространства и зони за отдих, където се наблюдава по-продължително взаимодействие с пространството [16].

В допълнение, съвременните подходи в устойчивото градско проектиране разглеждат цветните композиции не само като естетически елемент, но и като средство за подобряване на психо-емоционалното състояние на обитателите, повишаване на привлекателността на публичните пространства и засилване на идентичността на мястото [7, 10, 11]. В този смисъл декоративният ефект на цветните композиции в града следва да се разглежда като мултифункционален феномен, който обединява визуални, пространствени и социални аспекти и играе съществена роля в създаването на устойчива и възприемана като качествена градска среда.

1. Материал и метод на работа

Класификацията на цветните композиции въз основа на техните визуални качества е разработена с помощта на три критерия, всеки в два варианта:

А – плътност на цветното покритие:

А1 плътно цветно покритие – цветовете или съцветията са разположени близо до листата и покриват вегетативната маса на растението

А2 рехава текстура на цветното покритие – цветовете или съцветията са разположени на разстояние едно от друго, смесени с въздух и листа

В – интензивност на баграта

В1 интензивни, ярки цветове

В2 ниска интензивност на цвета, приглушени, бледи багри

С – рисунък и отчетливост на багрите на композицията

С1 композиции с точен рисунък и чисти багри

С2 липса на рисунък и отчетливост (смесване – произволно засаждане на отделни индивиди или малки групи растения от различни видове цветя в рамките на общата форма)

Има осем комбинации, които обхващат противоположни визуални ефекти и прехода между тях.

2. Резултати и обсъждане

A1B1C1 – Композиция от видове, образуващи гъсто цветно покритие с интензивни цветове и прецизен модел. Свързана е с формална, сезонна цветна аранжировка, използваща хибриди и сортове с високо декоративни качества, които изискват интензивна поддръжка. В общата композиция на пространството те действат като акцент, като по този начин подчертават съществуващите архитектурни елементи. Те привличат вниманието на посетителите и имат активиращ и стимулиращ ефект (фиг. 1).

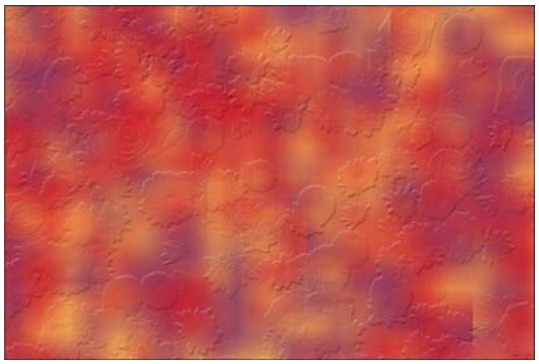
а)

б)

Фиг. 1. Конфигурация *A1B1C1*
а) Визуална конфигурация *A1B1C1*, б) Пример за визуална конфигурация *A1B1C1*

A1B1C2 – композиция от видове с плътно текстурирано цветно покритие в комбинация с интензивни багри и липса на рисунък има атрактивен, привличащ вниманието ефект, но не толкова категоричен, колкото A1B1C1 (фиг. 2).

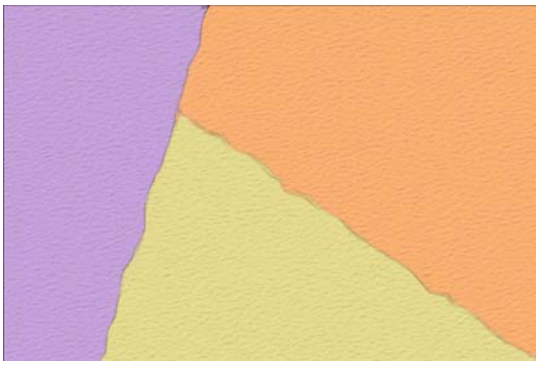
а)

б)

Фиг. 2. Конфигурация *A1B1C2*
а) Визуална конфигурация *A1B1C2*, б) Пример за визуална конфигурация *A1B1C2*

A1B2C1 – плътна текстура на цветното покритие, бледи багри, структуриран и с категоричен рисунък на цветното. Ненатрапчиво въздействие (фиг. 3).

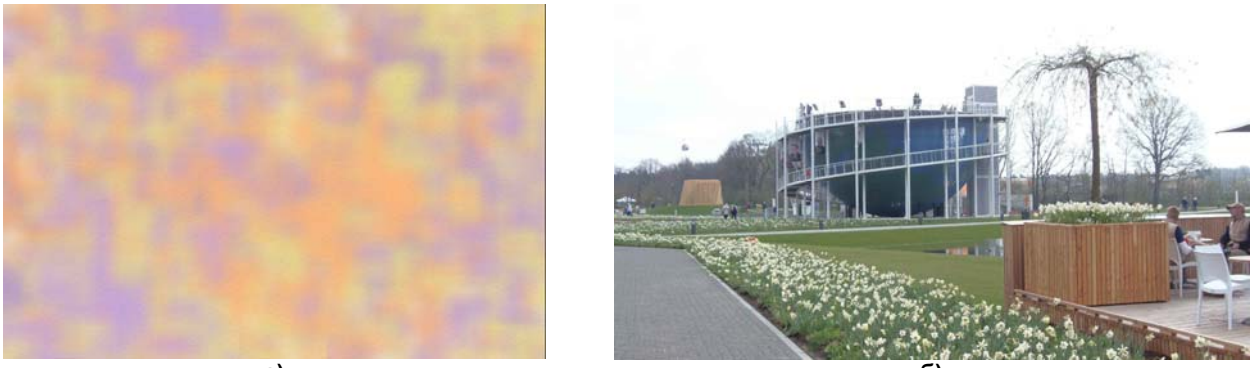
а)

б)

Фиг. 3. Конфигурация *A1B2C1*
а) Визуална конфигурация *A1B2C1*, б) Пример за визуална конфигурация *A1B2C1*

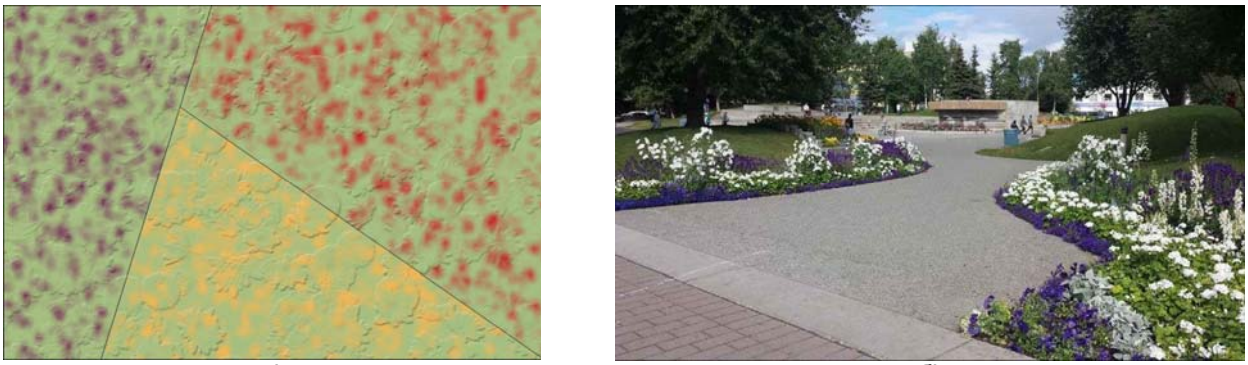
A1B2C2 – Плътно цветно петно с много ниска интензивност на цветовете и липса на шарка; би било добре, когато се използва с отчетливо структурирани околни пространства (като обеми и цвят). Монотонно въздействие (фиг. 4).

а) **б)**

Фиг. 4. Конфигурация *A1B2C2*
а) Визуална конфигурация *A1B2C2*, б) Пример за визуална конфигурация *A1B2C2*

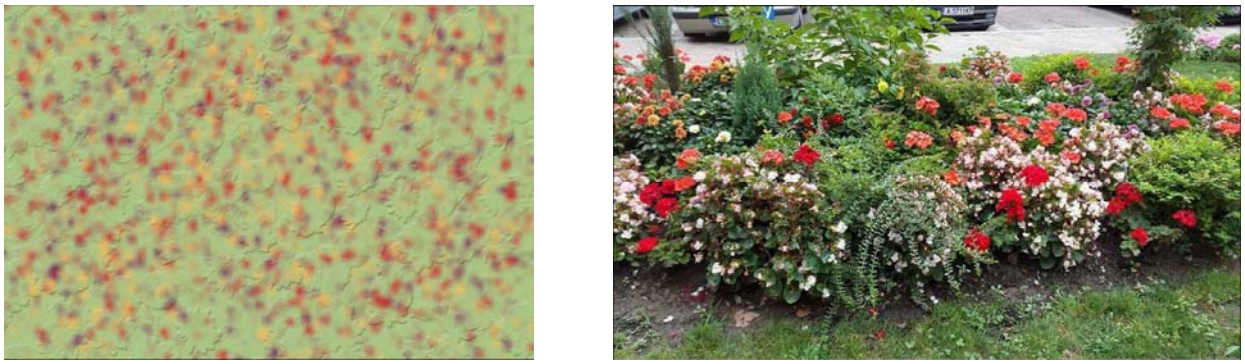
A2B1C1 – композиция от видове с рехаво текстурирано цветно покритие в комбинация с интензивни багри на цветове или листна маса и прецизни линии на рисунъка. При тази конфигурация липсва плътност, но се характеризира с отчетливост в пространството (фиг. 5).

а) **б)**

Фиг. 5. Конфигурация *A2B1C1*
а) Визуална конфигурация *A2B1C1*, б) Пример за визуална конфигурация *A2B1C1*

A2B1C2 – смесени видове с интензивен цвят, но рехаво текстурирано цветно покритие и миксирани цветове без рисунък. Тази комбинация създава плавен преход между елементите на средата. Ненатрапчив, но привлекателен визуален ефект. Умерено интензивно въздействие (фиг. 6).

а) **б)**

Фиг. 6. Конфигурация *A2B1C2*
а) Визуална конфигурация *A2B1C2*, б) Пример за визуална конфигурация *A2B1C2*

A2B2C1 – в тази комбинация първите две характеристики омекотяват и до голяма степен доминират над третата. Тя може да има функцията на преход между елементите в градската зона, омекотявайки ефекта на графичния аспект. Слаб ефект на композицията (фиг. 7).

а) **б)**

Фиг. 7. Конфигурация *A2B2C1*
а) Визуална конфигурация *A2B2C1*, б) Пример за визуална конфигурация *A2B2C1*

A2B2C2 – композиция от видове с рехаво текстурирано цветно покритие, слабо интензивни багри и липса на очертания. Свързана с екстензивен тип зацветяване, използваща устойчиви и екологично толерантни видове със семпла визия, често естествени, местни видове. В общото оформление на пространството те действат като допълващ елемент или преход между елементите. По отношение на психоемоционалния ефект, който оказват върху хората, подобни видове композиции могат да бъдат определени като пасивни и релаксиращи (фиг. 8).

а) **б)**

Фиг. 8. Конфигурация *A2B2C2*
а) Визуална конфигурация *A2B2C2*, б) Пример за визуална конфигурация *A2B2C2*

Изводи

Подходите относно дизайна на цветните композиции в градските пространства са два: базирани на принципа на сходството с околната среда чрез цвят и плътност, подходяща форма и шарка или базирани на принципа на контраста. Във втория случай е необходимо да има поне две групи елементи, които да контрастират един с друг в композицията (напр. визуална конфигурация A1B2C2, където архитектурен елемент се откроява с геометрични форми на фона на нежния ефект та цветята) или визуалното качество трябва да се основава на граница между два противоположни полюса (сивия градски пейзаж и яркото интензивно присъствие на цветната композиция при фиг. 1б Пример за визуална конфигурация A1B1C1).

Може да се обобщи, че визуалната конфигурация на цветната композиция трябва да отговаря на следните критерии:

- пространствени и визуални параметри на околната среда;
- функция на пространството;
- цел и продължителност на пребиваване;
- характеристики на потенциалните посетители.

Принципът на сходство или контраст може да се прилага по преценка на ландшафтния архитект и в зависимост от конкретната ситуация.

Литература

1. Шаханов, В., Цолова, Г. Ландшафтното планиране – основа за устойчиво развитие на ландшафта. *Управление и устойчиво развитие*. 1. 2011. 116–120.
2. Кунева, Ц., Данчева, Д., Кабатлийска, З. Съвременни тенденции в изграждането на цъфтящи поляни в градска среда. *Сборник доклади „70 Години Аграрен университет – Пловдив". Юбилейна научна конференция „Традиции и предизвикателства пред аграрното образование, наука и бизнес"*. 29–31 октомври 2015. Пловдив, България.
3. Antrop, M. Why landscapes of the past are important for the future. *Landscape and Urban Planning*. 70(1–2). 2007. 21–34.
4. Bell, S. *Landscape: Pattern, perception and process*. 2012. Routledge.
5. Daniel, T. Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*. 54(1–4). 2001. 267–281.
6. Council of Europe. *European Landscape Convention*. 2000.
7. Gehl, J. *Cities for people*. Island Press. 2010.
8. Hitchmough, J. Drift planting: Refining the use of ornamental plants in public landscapes. *Landscape Research*. 33(4). 2008. 435–455.
9. Hitchmough, J., Dunnett, N. Introduction to naturalistic planting design. *The Plantsman*. 3(4). 2004. 231–236.
10. Kaplan, R., Kaplan, S. *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge University Press. 1989.
11. Kovachev, A., Tsolova, G., Shahanov, V. The Significance of Urban Greenspace System of Sofia for a Sustainable City. *Conference Proceedings of International Forum Natural resources and Ecology of the Far Eastern Region*. 25–26 October 2012. Khabarovsk. Russia. 494-499.
12. Liu, Y., Wang, R., Xiao, Y., & Zhang, Y. How to Enhancing Urban Space Renewal Through Visual Landscape Perception? An Approach From Street View Image Recognition. Social Indicators Research. 175. 2024. 659–686. DOI: https://doi.org/10.1007/s11205-024-03394-9 2024.
13. Li, X., Zhang, C., Li, W., Ricard, R., Meng, Q., Zhang, W. Assessing street-level urban greenery using Google Street View and a modified green view index. *Urban Forestry & Urban Greening*. 14(3). 2015. 675–685.
14. Nassauer, J. Messy ecosystems, orderly frames. *Landscape Journal*. 14(2). 1995. 161–170.
15. Ode, Å., Tveit, M., Fry, G. Capturing landscape visual character using indicators: Touching base with landscape aesthetic theory. *Landscape Research*. 33(1). 2008. 89–117.
16. Ode, Å., Fry, G., Tveit, M., Messager, P., Miller, D. Indicators of perceived naturalness as drivers of landscape preference. *Journal of Environmental Management*. 90(1). 2009. 375–383.
17. Ode, Å., Tveit, M., Fry, G. Capturing landscape visual character using indicators. *Landscape Research*. 33(1). 2008. 89–117.
18. Peng, Y., Li, Z., Shah, A., Lv, B., Liu, S., Liu, Y., Li, X., Song, H., Chen, Q. Decoding the Role of Urban Green Space Morphology in Shaping Visual Perception: A Park-Based Study. *Land*. 14(3). 2025. 495. DOI: https://doi.org/10.3390/land14030495.
19. Stochycheva, M., Kabalitliyska, Z. Influence of floral compositions upon human psychological condition. Conference Proceedings ECLAS (European Council ot Landscape Architecture Schools). Budapest. 2002 231–237.
20. Tveit, M., Ode, Å., Fry, G. Key concepts in a framework for analysing visual landscape character. *Landscape Research*. 31(3). 2006. 229–255.
21. Zhang, L., Ye, Y., Zeng, W., Chiaradia, A. Assessment of visual landscape quality of urban green spaces: A comparative study. *Landscape and Urban Planning*. 240. 2023. 104889.

URBAN FLORAL PLANTING DESIGN AND VISUAL ORGANIZATION

Mariela Marinova
University of Forestry, Sofia, Bulgaria

In recent years, two design trends have emerged in the urban landscape design concerning the flower arrangements. One is related to eco-design and aims to achieve sustainable environmental development, while the other is related to the increase of luxury in public spaces as a result of a general increase in the standard of living. These two trends reflect on a different vision of the floral compositions, which could change smoothly from one extreme to the other. In this research eight visual configurations are proposed for floral compositions defined by the following characteristics and their variations: flower coverage density (dense and loose-textured), colour intensity (strong and weak) and composition outlines (precise outline and mixure of species). The ornamental effect and the aesthetic value of each of the eight variants in the urban environment are assessed. This survey further analyses how the vision of the vegetation and the vision of the architectural elements in the environment correspond to each other. Recommendations have been made on the visual effect of flower compositions in specific urban situations.